

STUDII ȘI CERCETĂRI
DE
NUMISMATICĂ

SERIE NOUĂ

VOLUMUL IX-XIV
(XXI-XXVI)
2018-2023

**STUDIES AND RESEARCHES
IN
NUMISMATICS**

**ÉTUDES ET RECHERCHES
DE
NUMISMATIQUE**

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”

STUDII ȘI CERCETĂRI
DE
NUMISMATICĂ

SERIE NOUĂ
VOLUMUL IX-XIV (XXI-XXVI)
2018-2023

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
BUCUREȘTI

2023

COMITETUL DE REDACȚIE

EUGEN NICOLAE, redactor responsabil
AUREL VÎLCU, redactor responsabil adjunct
MARIUS BLASKÓ, MIHAI DIMA, THEODOR ISVORANU
și EMANUEL VIOREL PETAC, membri

COLEGIUL DE REDACȚIE

RADU ARDEVAN; ANA BOLDUREANU; IONEL CÂNDEA, m.c. al Academiei Române;
GABRIEL CUSTUREA; GEORGES DEPEYROT; VIRGIL MIHAILESCU-BÎRLIBA;
CONSTANTIN C. PETOLESCU, m.c. al Academiei Române; acad. VICTOR SPINEI

RALUCA KOGĂLNICEANU, redactor

ADRIAN MIRCEA DOBRE, redactor Editura Academiei Române

OFELIA COȘMAN, tehnoredactor

Orice comandă va fi adresată la:

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711,
București, România; Tel. 4021-318 8146, 4021-318 8106, Fax 4021-318 2444,

E-mail: edacad@ear.ro; periodice@ear.ro

ORION PRESS IMPEX 2000 S.R.L., P. O. Box 77-19, sector 3, București, România;

Tél./Fax: 4021-610 6765, 4021-210 6787, Tél. 0311 044 668,

E-mail: office@orionpress.ro

Adresa redacției:

Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, str. Henri Coandă nr. 11, 010667 București,
Tel./Fax 4021-212 8862, E-mail: redactie_iab@yahoo.com; aurelvilcu@yahoo.com

Sumar – Sommaire

I. STUDII ȘI CERCETĂRI – ÉTUDES ET RECHERCHES

GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, Despre două depozite monetare elenistice descoperite pe litoralul pontic – About two Hellenistic monetary deposits discovered on the Pontic coast.....	7
CORINA TOMA, Baterea monedelor dacice de tip Rădulești-Hunedoara – problema clasificării emisiunilor – Minting process of Rădulești-Hunedoara Dacian type coins – typological classifications	27
MIHAI DIMA, Tezaurul de monede romane imperiale de argint descoperit la Solonceni (raionul Rezina, Republica Moldova) – Hoard of Roman imperial silver coins found at Solonceni (Rezina county, Republic of Moldova).....	61
THEODOR ISVORANU, Observații privind tezaurul monetar din epoca romană târzie descoperit la Budăi (raionul Orhei, Republica Moldova) – Some remarks on the late Roman coin hoard discovered at Budăi (Orhei district, Republic of Moldova)	75
IONUȚ BADEA, <i>Lupa Capitolina</i> – l’histoire d’un symbole monétaire / <i>Lupa Capitolina</i> – the history of a monetary symbol.....	99
RADU GABRIEL DUMITRESCU, Monede antice din colecția Colegiului Național „Carol I” din Craiova – Ancient coins from the collection of the “Carol I” National College in Craiova	127
MÁRTON GYÖNGYÖSSY, <i>Moneta nova</i> . The brief history of the unsuccessful monetary reform of Louis II in light of recent research	147
MONICA DEJAN, Un tezaur de la sfârșitul secolului XVI descoperit la Ipotești (jud. Suceava) – A coin hoard from the ending of the 16 th century discovered at Ipotești (Suceava county)	159

II. DESCOPERIRI MONETARE – DÉCOUVERTES MONÉTAIRES

GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, Aspecte ale difuziunii monedelor macedonene în nord-estul Thraciei (Dobrogea) prin intermediul noilor descoperiri – Aspects of Macedonian coin diffusion in north-eastern Thrace (Dobruja) through new discoveries	165
MIHAI DIMA, Denari romani republicani și imperiali dintr-un tezaur descoperit în Dobrogea – Roman republican and imperial denarii from a hoard found in Dobruja	187
MARIUS BLASKÓ, A sixteenth century hoard from Tarasova, Rezina District, the Republic of Moldova.....	199

III. NECROLOG – NÉCROLOGIE

ANA BOLDUREANU, Raisa Tabuica	209
EUGEN NICOLAE, Slobodan Srećković	213
ABREVIERI – ABBRÉVIATIONS	221

III. NECROLOG

RAISA TABUICA

1948-2019

În Săptămâna Mare sau a Patimilor, a anului 2019 (la 25 aprilie), a plecat în lumea celor dreți Raisa Tabuica, una dintre cele mai fidele angajate ale Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală și un nume reprezentativ pentru numismatica din Republica Moldova.

Raisa Tabuica (lucrările publicate le-a semnat de regulă Tabuică) s-a născut la Tabani, raionul Briceni. După absolvirea școlii din satul natal, a urmat studiile la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Chișinău, unde, alături de un grup de colegi, s-a specializat în muzeologie. După absolvirea facultății, începând cu anul 1971, s-a angajat la secția Relații Publice a Muzeului de Stat de Studiere a Ținutului din Republica Socialistă Sovietică Moldovenească (azi Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală). A lucrat inițial ca ghid, având un talent deosebit pentru această activitate, apoi a evoluat pe plan profesional la poziția de metodist și apoi de șef de secție.

Ulterior, începând cu anul 1985 și până la sfârșitul vieții sale, Raisa Tabuica a îndeplinit funcția de custode-șef, fiind totodată și gestionarul tuturor bunurilor culturale depozitate în Muzeu. În pofida unor serioase dificultăți legate de depozitele supraaglomerate și lipsa finanțelor pentru repararea acestora, Raisa Tabuica a avut capacitatea și forțele necesare de a menține condițiile propice pentru buna conservare a exponatelor, grija permanentă pentru starea fizică a acestora și gestionarea lucrărilor de restaurare și conservare a pieselor de patrimoniu. Acest lucru s-a amplificat și mai mult odată cu începutul lucrărilor de restaurare a complexului arhitectural-istoric conacul Balioz din localitatea Ivancea, raionul Orhei, filială a Muzeului, când toate exponatele din expoziția de acolo au fost aduse și depozitate la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală. În pofida acestor impedimente, datorită spiritului practic și devotamentului față de munca sa, Raisa Tabuica a asigurat mișcarea bunurilor culturale pentru organizarea multiplelor expoziții temporare. A activat în același timp și în calitate de curator al mai multor expoziții periodice organizate de Muzeu, dedicate celor mai importante sărbători creștine, cum ar fi „Aprindeți luminile” (24 decembrie), „Pascala”, la Paști, „Sună Tălăncuțele” la Sf. Dumitru etc. Toate aceste activități ale harnicei custode-șef au necesitat o mare capacitate de muncă și comunicare.

Raisa Tabuica a știut să îmbine aceste activități cu cercetarea și promovarea colecției numismatice a Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală. La începutul anilor '90 ai secolului trecut s-a integrat, alături de Ana Niculiță (Institutul de Arheologie), Vera Paiul și autoarea acestor rânduri (Muzeul Național de Istorie a Moldovei), în echipa care și-a propus să valorifice colecțiile numismatice de la

Chișinău, coordonată de Viorel M. Butnariu, de la Institutul de Istorie „Alexandru Xenopol” din Iași. După completarea echipei cu Eugen Nicolae (Institutul de Arheologie de la București), impusă de faptul că foarte multe tezaure erau de monede otomane (specialitatea acestuia), s-a putut încheia și publica un volum despre tezaure monetare din muzeele orașului Chișinău (secolele XVI-XVII). Raisa Tabuica a contribuit substanțial la realizarea volumului, în special cu descrierea podoabelor – lucrarea va influența reconsiderarea cronologiei unor categorii de podoabe din sec. XVI publicate în România și Republica Moldova, care erau datate prea timpuriu.

Ulterior a publicat câteva tezaure de monede otomane, în colaborare cu Ana Boldureanu și Eugen Nicolae, făcând cunoscut valorosul patrimoniu numismatic al muzeului nu numai în Republica Moldova și România, ci și pe plan internațional. Astfel, în monumentală lucrare turco-austriacă privind marele tezaur descoperit la Beșin, între depozitele pentru comparație citate, cele mai multe din colecțiile de la Chișinău și din România, se află și un tezaur din colecțiile muzeului¹.

Îmi amintesc respectuos de bunăvoința de care a dat dovadă aducându-ne din depozitele aglomerate și îndepărtate de biroul său de lucru, pe frig sau căldură excesivă, tezaurele cu monede otomane din secolul al XVI-lea pentru studiu sau fotografiere, în special în perioada pregătirii tezei mele de doctorat dedicată acestora. Îi datorez recunoștință pentru acest efort dezinteresat și bazat doar pe frumoasa relație de colaborare clădită pe parcursul anilor. Această relație s-a consolidat și în timpul călătoriilor în România cu ocazia Simpozioanelor Naționale de Numismatică, la care am participat împreună în perioada 1995-2007. Menționez aici și susținerea de care am avut parte în timpul organizării Simpozioanelor de Numismatică din Chișinău, participând la mai multe ediții ale acestora cu comunicări științifice.

În ultimii ani, Raisa Tabuica a reluat colaborarea cu Viorel M. Butnariu, din care au rezultat cele două volume care au inclus o mare parte din colecția numismatică a Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală. Colega noastră a semnat mai multe articole din aceste volume, având și rolul de editor al volumului II.

Raisa Tabuica se remarcă prin amabilitatea neobișnuită, prin căldura cu care relaționa cu cei din jur. Acestei imagini a bunătații, a cumsecădeniei și a cumințeniei, prietenii și colaboratorii îi vor păstra o vie amintire.

Ana Boldureanu

PUBLICAȚII

VOLUME

1. *Tezaure monetare din muzeele orașului Chișinău, secolele XVI-XVII*, coordonator V.M. Butnariu, Chișinău, 1994 (autori: V.M. Butnariu, E. Nicolae, A. Boldureanu, V. Paiul, A. Niculiță, R. Tabuica).

2. *Monnaies et parures du Musée National d’Ethnographie et d’Histoire Naturelle de Chișinău*, coordonator V.M. Butnariu, Musée National d’Ethnographie et d’Histoire Naturelle, Chișinău, 2014 (autori: A. Boldureanu, V.M. Butnariu, Th. Isvoranu, A. Vilcu, R. Tabuica și alții).

3. *Monnaies et parures du Musée National d’Ethnographie et d’Histoire Naturelle de Chișinău*, vol. 2, ed. R. Tabuica și C. Tătaru (sub coord. V.M. Butnariu), Musée National d’Ethnographie et d’Histoire Naturelle, Chișinău, 2018.

¹ Rahmi Hüseyin Ünal, Friedrich Krinzinger, Michael Alram, Şule Pfeiffer-Taş (ed.), *Der Münzschatz von Beşin*, vol. 1, Viena, 2010, p. 384-385.

4. *Moneta terrae Moldaviae, II. Repertoriu tezaure*, ed. Viorel M. Butnariu, Iași, 2019 (autori: E. Arcuș-Jantovan, V.M. Butnariu, R. Tabuica, C. Tătaru).

ARTICOLE

5. A. Niculiță, R. Tabuică, A. Boldureanu, *Asprij otomani din secolul al XVI-lea din tezaurele de la Comrat și Semeni, jud. Ungheni*, în Simpozion Chișinău 2000, p. 151-155.

6. A. Boldureanu R. Tabuică, E. Nicolae, *Un tezaur din epoca lui Mihai Viteazul descoperit în fostul raion Rezina*, în Simpozion Chișinău 2000, p. 161-167.

7. R. Tabuică, *Contribuția lui Paul Gore la elaborarea „Albumului ornamentelor de covoare moldovenești”*, în *Paul Gore. Omul și opera*, Chișinău, 2003, p. 81-88.

8. R. Tabuica, *Contribuția Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală la crearea și dezvoltarea rețelei muzeale în Republica Moldova*, Buletin Științific. Revistă de Etnografie, Științele Naturii și Muzeologie, fascicula Etnografie și Muzeologie, serie nouă, vol. 3 (16), Chișinău, 2005, p. 288-296.

9. A. Boldureanu, R. Tabuică, *Date noi privind tezaurul de la Onești, raionul Hâncești*, în Simpozion Chișinău 2003, p. 157-162.

10. R. Tabuica, *Cetățenii Republicii Moldova susțin dezvoltarea muzeului prin donații*, Buletin Științific. Revistă de Etnografie, Științele Naturii și Muzeologie, fascicula Etnografie și Muzeologie, serie nouă, vol. 5 (18), Chișinău, 2006, p. 323-333.

11. R. Tabuica, *Donații făcute Muzeului în anul 2009*, Buletin Științific. Revistă de Etnografie, Științele Naturii și Muzeologie, fascicula Etnografie și Muzeologie, serie nouă, vol. 11 (24), Chișinău, 2009, p. 349-351.

REZUMATE ALE COMUNICĂRILOR PREZENTATE LA SIMPOZIOANELE DE NUMISMATICĂ DE LA CHIȘINĂU

12. A. Niculiță, R. Tabuică, A. Boldureanu, *Asprij otomani din secolul al XVI-lea din tezaurele de la Comrat și Semeni, jud. Ungheni*, în *Simpozion de numismatică dedicat împlinirii a patru secole de la prima unire a românilor sub Mihai voievod Viteazul*, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, 28-30 mai 2000, p. 16-17.

13. A. Boldureanu, R. Tabuică, E. Nicolae, *Un tezaur din epoca lui Mihai Viteazul descoperit în fostul raion Rezina*, în *Simpozion de numismatică dedicat împlinirii a patru secole de la prima unire a românilor sub Mihai voievod Viteazul*, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, 28-30 mai 2000, p. 17-18.

14. Gh. Postică, R. Tabuică, *Un tezaur de monede romane descoperit la Rotunda, jud. Edineț (sec. II)*, în *Simpozion de numismatică organizat în memoria martirilor căzuți la Valea Albă, la împlinirea a 525 de ani (1476-2001)*, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, 13-15 mai 2001, p. 9.

15. R. Tabuică, *Medaliile expozițiilor agricole din Basarabia din colecția Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău*, în *Simpozion de numismatică dedicat împlinirii a 125 de ani de la proclamarea independenței României*, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, 24-26 septembrie 2002, p. 25-26.

16. A. Boldureanu, R. Tabuică, *Asprij otomani din tezaurul de la Onești, raionul Hâncești (sec. XVI)*, în *Simpozion de Numismatică dedicat centenarului Societății Numismatice Române (1903-2003)*, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, 26-28 noiembrie 2003, p. 10-11.

17. R. Tabuică, *Medaliile Expoziției Realizărilor Economiei Naționale din URSS, în Simpozion de numismatică organizat cu ocazia comemorării Sfântului Ștefan cel Mare, Domn al Moldovei (1504-2004)*. Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, 29 septembrie-2 octombrie 2004, p. 23.

18. R. Tabuică, *Câteva medalii comemorative recente, în Simpozion de numismatică organizat cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la ridicarea Scaunului arhiepiscopal și mitropolitan al Ungrovlahiei la rangul de Scaun patriarhal*, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, 20-22 octombrie 2005, p. 19.

19. R. Tabuică, I. Goncareova, *Decorații militare din perioada Primului Război Mondial, în Simpozion de numismatică organizat cu ocazia jubileului Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” (1956-2006)*, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, 30 noiembrie-2 decembrie 2006, p. 14.

20. A. Boldureanu, R. Tabuică, *Asprijii otomani din tezaurul descoperit la Leușeni-Cârpineni, raionul Hâncești, Republica Moldova, în Al VIII-lea Simpozion de Numismatică*, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, 29-30 mai 2007, p. 8-9.

21. A. Chiroșca, R. Tabuică, *Un tezaur din secolul al XVII-lea descoperit la Copăceni, raionul Sângerei, în Al XI-lea Simpozion de Numismatică*, Programul și rezumatele comunicărilor. Chișinău, 3-4 septembrie 2010, p. 16.

22. A. Vilcu, R. Tabuică, *La diffusion des statères d'or au Bas Danube à la fin du IVe siècle à la lumière des trésors trouvés à Lărguța (Rép. de Moldavie) et Gâldău (Roumanie)*, în *Al XII-lea Simpozion de Numismatică*, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, 15-17 septembrie 2011, p. 8-9.

23. R. Tabuică, E. Nicolae, *Despre tezaurul de monede ale Hoardei de Aur descoperit la Lozova, raionul Strășeni, Republica Moldova, în Al XIII-lea Simpozion de Numismatică*, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, 5-7 septembrie 2012, p. 20-21.

24. R. Tabuică, V.M. Butnariu, *Emisiunile monetare de un gros și jumătate în tezaure din Moldova, în Al XIV-lea Simpozion de Numismatică*, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, 25-29 septembrie 2013, p. 48.

25. R. Tabuică, V.M. Butnariu, *Monede rusești timpurii în tezaurele din Moldova (sec. XVI-înc. sec. XVII). Date preliminare, în Al XVII-lea Simpozion de Numismatică*, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, 4-6 octombrie 2017, p. 20-21.

COMUNICĂRI PREZENTATE ÎN ROMÂNIA²

R. Tabuică, *Istoricul colecției numismatice a Muzeului Național de Etnografie de la Chișinău*, la al XII-lea Simpozion Național de Numismatică, Giurgiu, 2-4 iunie 1995.

A. Boldureanu, R. Tabuică, *Tezaurul medieval de la Bălăbănești, raionul Criuleni (R. Moldova)*, la al XV-lea Simpozion Național de Numismatică, Alexandria, 12-14 mai 1998.

A. Niculiță, R. Tabuică, A. Boldureanu, *Asprijii otomani din tezaurele de la Comrat și Semeni (Ungheni), sec. XVI*, la al XVI-lea Simpozion Național de Numismatică, Bârlad, 28-29 mai 1999.

R. Tabuică, A. Boldureanu, *Date noi privind tezaurul de la Onești, raionul Hâncești (Republica Moldova)*, la al XXII-lea Simpozion Național de Numismatică, Brașov, 19-20 mai 2005.

A. Boldureanu, R. Tabuică, *Asprijii otomani din tezaurul descoperit la Leușeni-Cârpineni, raionul Hâncești, Republica Moldova*, la al XXIV-lea Simpozion Național de Numismatică, București, 14-16 iunie 2007.

² Date preluate de la Ioan Dogaru, *Societatea Numismatică Română, 25 de ani de la primul simpozion național de numismatică, 1984-2008*, Alexandria, 2008.

Abrevieri

AAASH	Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapesta
ActaMN	Acta Musei Napocensis, Cluj-Napoca
AII(A)Iași	Anuarul Institutului de Istorie (și Arheologie) „A.D. Xenopol”, Iași
Amm. Marcell.	Ammianus Marcellinus, <i>Rerum gestarum libri qui supersunt</i> .
ArhMold	Arheologia Moldovei, Iași-București
BAR, I.S.	<i>British Archaeological Reports, International Series</i> , Oxford
BAR, S.S.	<i>British Archaeological Reports, Supplementary Series</i> , Oxford
BSNR	Buletinul Societății Numismatice Române, București
CN	Cercetări Numismatice, București
CNA	Cronica Numismatică și Arheologică, București
CNH	L. Réthy, <i>Corpus nummorum Hungariae</i> , I-II, Budapesta, 1899-1907
Crawford	M.H. Crawford, <i>Roman Republican Coinage</i> , Cambridge, 1974
CreștCol	Creșterea Colecțiilor, Biblioteca Academiei Române, București
Dacia	Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie, București, I-XII (1924-1947)
Dacia, N.S.	Dacia, Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne, Nouvelle Série, București (1957-)
DOP	Dumbarton Oaks Papers, Washington
DRH	<i>Documenta Romaniae Historica</i> , București
Huszár	Lajos Huszár, <i>Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute</i> , Budapesta, 1979
IAB	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București
JNG	Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte, München
LRBC	<i>Late Roman Bronze Coinage A.D. 324-498</i> , Londra, 1965: I – P.V. Hill, J.P.C. Kent, <i>The Bronze Coinage of the House of Constantine A.D. 324-346</i> ; II – R.A.G. Carson, J.P.C. Kent, <i>Bronze Roman Imperial Coinage of the Later Empire A.D. 346-498</i>
Martin	F. Martin, <i>Kolonialprägungen aus Moesia Superior und Dacia</i> , Bonn, 1992
MCA	Materiale și Cercetări Arheologice, București
MINAC	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Constanța
NC	Numismatic Chronicle, Londra
NK	Numizmatikai Közlöny, Budapesta
Pick	B. Pick, <i>Din antiken Münzen von Dacien und Moesien</i> , I, 1, Berlin, 1898
Pick-Regling	B. Pick, K. Regling, <i>Din antiken Münzen von Dacien und Moesien</i> , I, 2, Berlin, 1910
Pohl	Artúr Pohl, <i>Münzzeichen und Meisterzeichen auf ungarischen Münzen des Mittelalters, 1300-1540</i> , Graz-Budapesta, 1982
Preda	C. Preda, <i>Monedele geto-dacilor</i> , București, 1973
Recueil	W.H. Waddington, E. Babelon, Th. Reinach, <i>Recueil général des monnaies grecques d'Asie Mineure</i> , I-IV, Paris, 1904-1912
RIC, I	H. Mattingly, E.A. Sydenham, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , I, <i>Augustus to Vitellius</i> , Londra, 1923
RIC, I ²	C.H.V. Sutherland, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , I, ediție revăzută, Londra, 1984

RIC, II	H. Mattingly, E.A. Sydenham, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , II, <i>Vespasian to Hadrian</i> , Londra, 1926
RIC, III	H. Mattingly, E.A. Sydenham, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , III, <i>Antoninus Pius to Commodus</i> , Londra, 1930
RIC, IV, 1	H. Mattingly, E.A. Sydenham, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , IV, 1, <i>Pertinax to Geta</i> , Londra, 1968
RIC, V, 2	P.H. Webb, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , V, 2, Londra, 1933 (reimprimat 1968)
RIC, VI	C.H.V. Sutherland, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , VI, <i>From Diocletian's reform (A.D. 294) to the death of Maximinus (A.D. 313)</i> , Londra, 1967
RIC, VII	P.M. Bruun, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , VII, <i>Constantine and Licinius A.D. 313-337</i> , Londra, 1966
RIC, VIII	J.P.C. Kent, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , VIII, <i>The Family of Constantine I A.D. 337-364</i> , Londra, 1981
RIC, IX	J.W.E. Pearce, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , IX, <i>Valentinian I-Theodosius I</i> , Londra, 1933 (reimprimat 1968)
RIC, X	J.P.C. Kent, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , X, <i>The Divided Empire and the Fall of the Western Parts A.D. 395-491</i> , Londra, 1994
RPC	Roman Provincial Coinage
SCIV(A)	Studii și Cercetări de Istorie Veche (și Arheologie), București
SCN	Studii și Cercetări de Numismatică, București
Simpozion Chișinău 2000	<i>Simpozion de Numismatică dedicat împlinirii a patru secole de la prima Unire a românilor sub Mihai Voievod Viteazul, Chișinău, 28-30 mai 2000, Comunicări, studii și note</i> , București, 2001
Simpozion Chișinău 2001	<i>Simpozion de Numismatică organizat în memoria martirilor căzuți la Valea Albă, la împlinirea a 525 de ani (1476-2001), Chișinău, 13-15 mai 2001, Comunicări, studii și note</i> , București, 2002
Simpozion Chișinău 2002	<i>Simpozion de Numismatică dedicat împlinirii a 125 de ani de la Proclamarea Independenței României, Chișinău, 24-26 septembrie 2002, Comunicări, studii și note</i> , București, 2003
Simpozion Chișinău 2003	<i>Simpozion de Numismatică dedicat Centenarului Societății Numismatice Române (1902-2003), Chișinău, 26-28 noiembrie 2003, Comunicări, studii și note</i> , București, 2005
Simpozion Chișinău 2004	<i>Simpozion de Numismatică, organizat cu ocazia comemorării sfântului Ștefan cel Mare, domn al Moldovei (1504-2004), Chișinău, 29 septembrie-2 octombrie 2004, Comunicări, studii și note</i> , București, 2007
SMMIM	Studii și Materiale de Muzeografie și Istorie Militară, București
TNDBülten	Türk Nüsmistik Derneği, Bülten, İstanbul
Varbanov	I. Varbanov, <i>Greek imperial coins</i> , I, <i>Dacia, Moesia Superior, Moesia Inferior</i> , Burgas, 2005
Weiser	W. Weiser, <i>Katalog der Bithynischen Münzen der Sammlung des Instituts für Altertumskunde der Universität zu Köln</i> , I, 1983